

Обґрунтування
до питання про прийняття постанови НКРЕКП
«Про затвердження та внесення змін до деяких постанов НКРЕКП»

Правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу визначає Закон України «Про ринок природного газу» (далі – Закон).

Відповідно до положень статті 59 Закону передбачено, що несанкціонований відбір природного газу є правопорушеннями на ринку природного газу.

Так, на сьогодні існують випадки здійснення суб'єктами ринку природного відборів природного газу без закупівлі відповідних обсягів необхідного ресурсу.

За результатами моніторингу та аналізу практичних аспектів застосування нормативно-правових актів, Регулятором були виявлені питання, які потребують удосконалення та пов'язані з несанкціонованими відборами природного газу, запобіганням несанкціонованих відборів та впорядкуванням механізмів компенсації.

У зв'язку із зазначеним, керуючись положеннями статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон про НКРЕКП), Департаментом із регулювання відносин у нафтогазовій сфері було розроблено проєкт постанови НКРЕКП «Про затвердження та внесення змін до деяких постанов НКРЕКП» (далі – Проєкт постанови), з метою його подальшого обговорення із суб'єктами ринку природного газу.

Положеннями Проєкту постанови пропонується внести зміни до Кодексу газотранспортної системи, Кодексу газорозподільних систем, Типового договору транспортування природного газу та Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва теплової енергії, зокрема щодо:

1) вдосконалення порядку визначення несанкціонованого відбору природного газу та обов'язку щодо оплати вартості обсягів природного газу, що є несанкціонованим відбором;

2) удосконалення порядку визначення ціни та здійснення розрахунку вартості плати за несанкціонований відбір;

3) встановлення вимоги до провадження господарської діяльності з виробництва теплової енергії у частині забезпечення наявності ресурсу, що використовується для виробництва теплової енергії, зокрема, у разі використання природного газу.

Варто зазначити, що на виконання положень статті 15 Закону про НКРЕКП та положень глави 3 Порядку проведення відкритого обговорення проєктів рішень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.06.2017 № 866, 18.01.2023 відбулися відкриті обговорення вищезазначеного Проєкту постанови, під час яких були розглянуті надані суб'єктами ринку природного газу пропозиції та зауваження до Проєкту постанови.

Враховуючи вищезазначене, Департамент із регулювання відносин у нафтогазовій сфері пропонує прийняти постанову НКРЕКП «Про затвердження та внесення змін до деяких постанов НКРЕКП», що має ознаки регуляторного акта.

**Директор Департаменту із
регулювання відносин
у нафтогазовій сфері**

Т. Рябуха

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

ПОСТАНОВА

Київ

№ _____

Про затвердження та внесення змін
до деяких постанов НКРЕКП

Відповідно до статті 4 Закону України «Про ринок природного газу» та статті 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг,

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Затвердити Зміни до Кодексу газотранспортної системи, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30 вересня 2015 року № 2493, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1378/27823, що додаються.

2. Затвердити Зміни до Кодексу газорозподільних систем, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах

енергетики та комунальних послуг, від 30 вересня 2015 року № 2494, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1379/27824, що додаються.

3. Унести до Типового договору транспортування природного газу, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30 вересня 2015 року № 2497, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 листопада 2015 року за № 1383/27828, такі зміни:

1) розділ IX доповнити новим пунктом такого змісту:

«9.7. Положення цього розділу не застосовуються при визначенні плати за несанкціонований відбір.»;

2) у розділі XV:

пункт 15.3 викласти в такій редакції:

«15.3. Прямий споживач або оператор газорозподільної системи, який здійснив несанкціонований відбір газу, зобов'язаний оплатити оператору газотранспортної системи плату за несанкціонований відбір.

Розмір плати за несанкціонований відбір розраховується за формулою

$$\text{ПНВ} = \left(\sum_{i=1}^n \text{ОНВ} * \text{МЦ} * 1,1 \right) + \left(\sum_{i=1}^n C_{\text{вих факт}}^i * T_{\text{вих}}^i * 1,1 \right),$$

де ПНВ – плата за несанкціонований відбір;

n – кількість днів несанкціонованого відбору;

ОНВ – добовий обсяг несанкціонованого відбору, тис. куб. м;

МЦ – маржинальна ціна придбання природного газу для відповідної газової доби, грн за 1000 куб. м;

$C_{\text{вих факт}}^i$ – фактично використана потужність для i-тої точки виходу, тис. куб. м/добу;

$T_{\text{вих}}^i$ – відповідний тариф, встановлений Регулятором у відповідній точці виходу, грн за 1000 куб. м на добу.»;

пункти 15.4 та 15.5 замінити одним новим пунктом 15.4 такого змісту:

«15.4. Оператор складає та направляє відповідному оператору газорозподільної системи/прямому споживачу односторонній акт про несанкціонований відбір та рахунок на оплату у строк до 14 числа місяця, наступного за місяцем здійснення несанкціонованого відбору.

Оператор газорозподільної системи/прямий споживач зобов'язані сплатити Оператору плату за несанкціонований відбір у строк до 20 числа місяця, наступного за місяцем, у якому було здійснено несанкціонований відбір.».

У зв'язку з цим пункти 15.6 та 15.7 вважати відповідно пунктами 15.5 та 15.6.

4. Унести до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва теплової енергії, затверджених постановою Національної комісії,

що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 22 березня 2017 року № 308, такі зміни:

1) пункт 3.2 глави 3 доповнити новим підпунктом такого змісту:

«32) забезпечити наявність ресурсу, що використовується для виробництва теплової енергії, зокрема, у разі використання природного газу, здійснювати закупівлю для забезпечення власної господарської діяльності (у тому числі для задоволення власних виробничих потреб) у постачальника.»;

2) главу 4 доповнити новим абзацом такого змісту:

«документів щодо підтвердження права власності на ресурс, що використовується для виробництва теплової енергії, зокрема, у разі використання природного газу, договорів постачання природного газу для забезпечення власної господарської діяльності (у тому числі для покриття виробничих потреб) з постачальником.».

5. Оператору газотранспортної системи здійснити необхідні заходи для забезпечення роботи інформаційної платформи з урахуванням змін, затверджених цією постановою.

6. Ця постанова набирає чинності з 01 лютого 2023 року, але не раніше дня, наступного за днем її оприлюднення на офіційному вебсайті Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Голова НКРЕКП

К. Ущатовський

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова Національної комісії,
що здійснює державне
регулювання у сферах енергетики
та комунальних послуг

№ _____

**Зміни
до Кодексу газотранспортної системи**

1. Абзац шістдесятий пункту 5 глави 1 розділу I замінити шістьма новими абзацами такого змісту:

«несанкціонований відбір природного газу – відбір природного газу у таких випадках:

за відсутності споживача в Реєстрі споживачів постачальника будь-якого постачальника протягом розрахункового періоду;

за відсутності Оператора ГРМ у Реєстрі споживачів постачальника будь-якого постачальника протягом розрахункового періоду, крім випадку закупівлі природного газу відповідно до положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу;

після закінчення строку, встановленого законодавством для припинення (обмеження) розподілу (транспортування) природного газу споживачам;

шляхом самовільного під'єднання до газотранспортної системи та/або з навмисно пошкодженими приладами обліку природного газу або поза охопленням приладами обліку прямого споживача;

шляхом самовільного відновлення споживання природного газу прямого споживача.».

У зв'язку з цим абзаци шістдесят перший – сто одинадцятий вважати відповідно абзацами шістдесят шостим – сто шістнадцятим.

2. Пункт 3 глави 1 розділу IV викласти в такій редакції:

«3. Оператор газорозподільної системи зобов'язаний укласти договір постачання природного газу з постачальником для покриття об'ємів (обсягів) втрат та виробничо-технологічних витрат природного газу та у відносинах з оператором газотранспортної системи діє як споживач, крім випадку закупівлі природного газу відповідно до положення про покладення спеціальних

обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу.

При наявності діючого постачальника оператор газорозподільної системи також має право закуповувати природний газ у власника природного газу (у тому числі ГДП, ВБГ, оптового продавця) для покриття об'ємів (обсягів) втрат та виробничо-технологічних витрат природного газу. У такому випадку оператор газорозподільної системи у відносинах з оператором газотранспортної системи діє як замовник послуг транспортування з урахуванням особливостей, визначених цим Кодексом.

При використанні природного газу на власні потреби для власної господарської діяльності оператор газорозподільної системи є споживачем.».

3. У главі 6 розділу XII:

1) у пункті 4:

абзац п'ятий замінити двома новими абзацами п'ятим та шостим такого змісту:

«Якщо обсяг природного газу, переданий до газорозподільної системи (з урахуванням обсягів подачі природного газу газовидобувним підприємством, приєднаним до мереж газорозподільної системи, та перетоку природного газу в суміжну газорозподільну систему), перевищує суму обсягів несанкціонованого відбору та відбору споживачів згідно з інформацією про відбори з газорозподільної системи, то вся різниця є відбором відповідного оператора газорозподільної системи для покриття об'ємів (обсягів) фактичних втрат та виробничо-технологічних витрат природного газу в газорозподільній системі.

Алокація діючого постачальника оператора газорозподільної системи зменшується на обсяг газу, поданого оператором газорозподільної системи до газотранспортної системи у визначену газову добу, у тому числі придбаного у власника природного газу (у тому числі ГДП, ВБГ, оптового продавця), та який по закінченню цієї газової доби не було відібрано з газорозподільної системи.».

У зв'язку з цим абзац шостий вважати абзацом сьомим;

в абзаці сьомому слова «сумарний обсяг природного газу, що був відібраний споживачами» замінити словами «суму обсягів несанкціонованого відбору та відбору споживачів»;

2) у пункті 7:

абзац другий замінити двома новими абзацами другим та третім такого змісту:

«Обсяг відборів природного газу в мережах оператора газорозподільних систем споживачів за їх відсутності в Реєстрі споживачів будь-якого постачальника або після закінчення строку, встановленого законодавством для припинення (обмеження) розподілу природного газу, а також відбору оператором газорозподільних систем за його відсутності в Реєстрі споживачів будь-якого постачальника, крім випадку закупівлі природного газу відповідно

до положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, є обсягом несанкціонованого відбору відповідного оператора газорозподільної системи.

У разі відбору природного газу прямим споживачем за відсутності у нього діючого постачальника (якщо прямий споживач не включений до Реєстру споживачів будь-якого постачальника) весь обсяг відбору газу є обсягом несанкціонованого відбору прямого споживача.».

У зв'язку з цим абзаци третій та четвертий вважати відповідно абзацами четвертим та п'ятим;

абзак четвертий доповнити словами «з урахуванням положень цього пункту»;

в абзаці п'ятому слова «вноситься до алокації оператора газотранспортної системи» замінити словами «є обсягом несанкціонованого відбору прямого споживача».

4. Пункт 2 глави 1 розділу XIV після абзацу першого доповнити новим абзацом другим такого змісту:

«Оператор газотранспортної системи обліковує обсяг природного газу, поданого оператором газорозподільної системи до газотранспортної системи у визначену газову добу, у тому числі придбаного у власника природного газу (у тому числі ГДП, ВБГ, оптового продавця), та який по закінченню цієї газової доби не було відібрано з газорозподільної системи, для зменшення алокації відборів діючого постачальника оператора газорозподільної системи або відборів оператора газорозподільної системи на відповідний обсяг газу.».

У зв'язку з цим абзаци другий – п'ятий вважати відповідно абзацами третім – шостим.

5. Доповнити новим розділом XXI такого змісту:

«XXI. Несанкціонований відбір природного газу

1. Плата за несанкціонований відбір природного газу з газотранспортної системи

1. У випадку несанкціонованого відбору природного газу з газотранспортної системи оператор газотранспортної системи стягує плату за несанкціонований відбір, що включає, у тому числі вартість потужності точки виходу до газорозподільної системи/прямого споживача.

2. Оператор газотранспортної системи складає та направляє відповідному оператору газорозподільної системи/прямому споживачу односторонній акт про несанкціонований відбір та рахунок на оплату у строк до 14 числа місяця, наступного за місяцем здійснення несанкціонованого відбору.

Односторонній акт про несанкціонований відбір підписується оператором газотранспортної системи, у якому зазначається, зокрема:

- 1) ЄІС-код оператора газорозподільної системи/прямого споживача, через точку виходу до якого відбувся несанкціонований відбір газу;
- 2) обсяг несанкціонованого відбору природного газу;
- 3) розрахунок плати за несанкціонований відбір;
- 4) дата складання акта.

3. Оператор газорозподільної системи/прямий споживач зобов'язані сплатити оператору газотранспортної системи плату за несанкціонований відбір у строк до 20 числа місяця, наступного за місяцем, у якому було здійснено несанкціонований відбір.

4. Розмір плати за несанкціонований відбір розраховується за формулою

$$\text{ПНВ} = \left(\sum_{i=1}^n \text{ОНВ} * \text{МЦ} * 1,1 \right) + \left(\sum_{i=1}^n C_{\text{вих факт}}^i * T_{\text{вих}}^i * 1,1 \right),$$

де ПНВ – плата за несанкціонований відбір;

n – кількість днів несанкціонованого відбору;

ОНВ – добовий обсяг несанкціонованого відбору, тис. куб. м;

МЦ – маржинальна ціна придбання природного газу для відповідної газової доби, грн за 1000 куб. м;

$C_{\text{вих факт}}^i$ – фактично використана потужність для і-тої точки виходу, тис. куб. м/добу;

$T_{\text{вих}}^i$ – відповідний тариф, встановлений Регулятором у відповідній точці виходу, грн за 1000 куб. м на добу.».

Директор Департаменту із регулювання
відносин у нафтогазовій сфері

Т. Рябуха

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова Національної комісії,
що здійснює державне
регулювання у сферах енергетики
та комунальних послуг

№ _____

Зміни до Кодексу газорозподільних системи

1. Абзац третій пункту 4 глави 6 розділу III викласти в такій редакції:

«Оператор ГРМ для покриття об'ємів (обсягів) витрат та виробничо-технологічних витрат природного газу зобов'язаний мати укладений договір на постачання природного газу з постачальником, крім випадку закупівлі природного газу відповідно до положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу. При цьому Оператор ГРМ не обмежений у праві здійснювати закупівлю природного газу у власника природного газу (у тому числі ГДП, ВБГ, оптового продавця) на загальних підставах та ринкових умовах.».

2. Пункти 3 та 4 глави 5 розділу VI замінити одним новим пунктом 3 такого змісту:

«3. За відсутності у споживача діючого постачальника (якщо споживач не включений до Реєстру споживачів будь-якого постачальника) у відповідному розрахунковому періоді та після закінчення строку, встановленого законодавством для припинення (обмеження) розподілу (транспортування) природного газу споживачам, споживач не має права здійснювати відбір/споживання природного газу з газорозподільної системи.

Якщо споживач здійснює відбір/споживання природного газу у випадках, визначених абзацом першим цього пункту, такий споживач зобов'язаний оплатити вартість відбору природного газу, що розраховується за формулою

$$\text{ПНВ} = \left(\sum_{i=1}^n \text{ОНВ} * \text{МЦ} * 1,1 \right) + \left(\sum_{i=1}^n C_{\text{вих факт}}^i * T_{\text{вих}}^i * 1,1 \right),$$

де ПНВ – плата за несанкціонований відбір;

n – кількість діб несанкціонованого відбору;

ОНВ – добовий обсяг несанкціонованого відбору, тис. куб. м;

МЦ – маржинальна ціна придбання природного газу для відповідної газової доби, визначена відповідно до Кодексу ГТС, грн за 1000 куб. м;

$S_{\text{вих факт}}^i$ – фактично використана потужність газотранспортної системи у точці виходу до газорозподільної системи, до якої приєднаний споживач, тис. куб. м/добу;

$T_{\text{вих}}^i$ – тариф на транспортування природного газу у точці виходу до газорозподільної системи, до якої приєднаний споживач, грн за 1000 куб. м на добу.».

3. У розділі XI:

1) в абзаці першому пункту 1 глави 2 знаки та слова «(крадіжка газу)» виключити;

2) у главі 5:

підпункти 1 – 3 пункту 11 викласти в такій редакції:

«1) розрахований відповідно до вимог цього розділу необлікований (донарахований) об'єм природного газу, що припадає на період до 01 числа місяця, у якому прийнято рішення комісії щодо задоволення акта про порушення (тобто до закритого балансового періоду), не потребує коригування (включення до) закритих періодів, а його вартість у повному обсязі має бути оплачена споживачем (несанкціонованим споживачем) Оператору ГРМ. При цьому вартість природного газу визначається Оператором ГРМ:

для побутових споживачів – за цінами закупівлі природного газу Оператором ГРМ для покриття нормативних витрат та виробничо-технологічних витрат або у випадку нездійснення такої закупівлі – за ціною, визначеною для обсягів нормативних витрат та виробничо-технологічних витрат відповідно до положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу протягом періоду необлікованого природного газу;

для споживачів, що не є побутовими – середньоарифметичне значення маржинальної ціни придбання, визначеної Оператором ГТС відповідно до положень глави 6 розділу XIV Кодексу ГТС, протягом періоду необлікованого природного газу;

2) розрахований відповідно до вимог цього розділу необлікований (донарахований) об'єм природного газу, що припадає на період після 01-го числа місяця, у якому прийнято рішення комісії щодо задоволення акта про порушення, не включається в баланс поточного календарного місяця за загальними правилами та має бути компенсована споживачем Оператору ГРМ за виключенням обсягів споживання, інформація про величину яких була передана Оператором ГРМ на інформаційну платформу Оператора ГТС відповідно до положень Кодексу ГТС з метою визначення попередньої

щодобової алокації відборів. Виключенням є об'єм природного газу, нарахований несанкціонованому споживачу та споживачу, у якого відсутній постачальник, вартість якого має бути оплачена Оператору ГРМ:

для побутових споживачів – за цінами закупівлі природного газу Оператором ГРМ для покриття нормативних витрат та виробничо-технологічних витрат або у випадку нездійснення такої закупівлі – за ціною, визначеною для обсягів нормативних витрат та виробничо-технологічних витрат відповідно до положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу протягом періоду необлікованого природного газу;

для споживачів, що не є побутовими – середньоарифметичне значення маржинальної ціни придбання, визначеної Оператором ГТС відповідно до положень глави 6 розділу XIV Кодексу ГТС, протягом періоду необлікованого природного газу;

3) при розрахунку необлікованого (донарахованого) об'єму природного газу відповідно до підпункту 1 цього пункту має бути віднятий об'єм природного газу, фактично нарахований споживачу (інформація про обсяги споживання, яка була передана Оператором ГРМ на інформаційну платформу Оператора ГТС відповідно до положень Кодексу ГТС з метою визначення остаточної алокації щодобових відборів) протягом періоду порушення. Виключенням є несанкціонований відбір природного газу поза охопленням комерційного вузла обліку;»;

пункт 14 виключити.

У зв'язку з цим пункт 15 вважати пунктом 14.

4. У пункті 4 глави 1 розділу XII:

в абзаці першому слова та знак «та урахуваючи касовий метод розрахунків зазначених споживачів, що передбачено цим Кодексом» виключити;

абзац п'ятий доповнити знаком та словами «, з урахуванням положень Кодексу ГТС.».

Директор Департаменту із регулювання
відносин у нафтогазовій сфері

Т. Рябуха